

Vitex was lange tijd een onbekende heester, maar treedt langzaam naar de voorgrond. Terecht, want de gezonde heester heeft decoratief blad en een rijke nazomerbloei. Op een zonnige, warme standplaats is er jaarlijks overdadige bloei, weet kweker Carles Wennink.

Tekst en fotografie: Emiel van den Berg

Vitex agnus-castus

Plantnaam: Vitex agnus-castus – Monnikspeper, Kuisboom
Groevorm: Bossige heester
Blad: handvormig, deelblaadjes lancetvormig
Bloem: in eindstandige trossen, lilablauw
Bijzonderheden: rijke nazomerbloei

Vitex behoorde lange tijd tot de familie van Verbenaceae, waartoe Calli-carpa, Caryopteris, Clerodendrum en uiteraard Verbena behoren. Inmiddels hebben botanici de heester bij de Lamiaceae ingedeeld. Deze lipbloemfamilie heeft leden als Thymus, Rosmarinus, Lavandula, Phlomis en Perovskia.

Het geslacht Vitex is groot, er zijn circa 250 soorten. De meeste komen voor in de (sub) tropische gebieden van Azië en Zuid-Amerika. De soorten die tot boom uitgroeien zijn daar belangrijke houtleveranciers. Van diverse heestersoorten gebruikt men de buigzame takken voor vlechtwerk. Het aantal Vitex-soorten voor de Nederlandse markt is bescheiden: een vijftal.

De geslachtsnaam Vitex werd door Linnaeus ingevoerd. De plant heette daarvoor zeer waarschijnlijk Agnus castus. Deze woorden betekenen 'zuiver' of 'kuis' en hebben betrekking op de geneeskrachtige werkingen van de plant. Als Nederlandse naam spreekt men soms van Monnikspeper of Kuisboom. Vroeger legde men de bladeren op bed om kuisheid te bewaren. In de Middeleeuwse kloosters werden de vruchten van de struik gebruikt als vervanger van peper voor het onderdrukken van de vleselijke lusten. In de homeopathie gebruikt men de plant veel voor diverse doeleinden.

OPENBAAR GROEN

Carles Wennink, mede-eigenaar van Kwekerij Fahner, noemt *V. agnus-castus* een goed bruikbare bloemheester. "De heester kent geen ziektes en ook zonder te bemesten blijft hij vitaal. Hier op de Twentse zandgrond doet hij het prima. Ook voor het openbaar groen zie ik daarom kansen." Van nature groeit de soort in de strook van Azië tot Zuid-Europa, veel-

CARLES WENNINK:

'Bloei als rest is uitgebloeid'

al in vochtige rivierbeddingen waar de plant net voldoende water vindt om er nog tot ver in de zomer mooi uit te zien. "Bij ons trotseert de plant probleemloos droge periodes." In zijn natuurlijke habitat haalt de bossige plant een hoogte tot 2,5 meter, maar in Nederland groeit de plant meer bescheiden en is 1,5 meter gangbaar.

In het vroege voorjaar speelt Vitex bij ons een onbeduidende rol. De twijgen, die weinig zijtakken bezitten, lopen pas laat uit. "Soms wordt dat gezien als nadeel, maar dat kan ook een voordeel zijn. Omdat de plant laat in het blad komt, combineert hij prima met voorjaarsbloeiers, zowel vaste planten als bollen." Pas eind mei, wanneer de tuin zich al aardig heeft ontwikkeld, ontluiken de bladeren van Vitex. "Een late nachtvorst kan dan roet in het eten gooien en de jonge blaadjes beschadigen. Daar groeit de plant echter probleemloos doorheen." Eenmaal aan de groei ontwikkelt zich een bossige heester met losjes spreidende takken waardoor er altijd wel ruimte is voor onderbegroeiing. "Denk aan bodembedekkende heesters als *Lonicera pileata* of een mix van vaste planten. Vanaf het voorjaar groeien ze gezamenlijk met elkaar op."

In de zomer is vooral het decoratieve en sterk aromatische blad opvallend. Dat blad is handvormig, met vijf tot zeven regelmatig verdeelde deelbladeren. Deze zijn lancetvormig en tot 10 cm lang. In de herfst blijft het blad lang aan de heester. Vaak is er een eerste nachtvorst nodig voordat het valt. Omdat de heester op jonge twijgen bloeit, kan na de winter worden gesnoeid. Net als bij de vlinderstruik.

NAZOMER

De bloemen openen zich in de nazomer. "Als de meeste andere heesters zijn uitgebloeid." In Nederland is de bloei afhankelijk van de zomer. Vitex is een zoonanbidder en zal rijker groeien en bloeien bij zonnig weer. De bloemen verschijnen in smalle, eindstandige trossen die soms wel twintig cm lengte kunnen hebben. Aan de top van elke tak zitten meerdere, zich vertakkende bloemstengels. De bloemkleur bij *V. agnus-castus* is lilablauw. 'Silver Spire' en de wat later bloeiende 'Albus' zijn wit. Kwekerij Fahner verkoopt ook de breder bladige *f. latifolia*. Als bijzonderheden noemt Wennink nog de door hem verkochte *V. glabrata*, *V. rotundifolia* en *V. negundo* 'Heterophylla'. "Niet echt bekende planten, maar toch interessant om in het sortiment op te nemen."